

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

16 janvier 2006

PROPOSITION DE LOI**modifiant la loi du 4 octobre 1867 sur les
circonstances atténuantes**(déposée par Thierry Giet)
_____**SOMMAIRE**

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	7

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

16 januari 2006

WETSVOORSTEL**tot wijziging van de wet van 4 oktober 1867
op de verzachtende omstandigheden**(ingediend door de heer Thierry Giet)
_____**INHOUD**

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	7

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif

QRVA : Questions et Réponses écrites

CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)

CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)

CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)

PLEN : Séance plénière

COM : Réunion de commission

MOT : Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer

QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden

CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)

CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft)

CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)

PLEN : Plenum

COM : Commissievergadering

MOT : Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

La proposition vise à combattre l'arriéré judiciaire en évitant certaines procédures en règlement de juges.

Ces procédures que la proposition vise à éviter surviennent lorsque la Cour de cassation doit trancher un conflit de compétence relatif à la question de savoir si un juge du fond saisi d'une infraction pénale, sans que des circonstances atténuantes n'aient été préalablement reconnues, peut ou non se déclarer compétent du fait que l'existence de circonstances atténuantes permettrait de correctionnaliser un crime ou de contraventionnaliser un délit.

L'auteur propose pour ce faire de permettre au juge du fond saisi de s'estimer compétent s'il estime que des circonstances atténuantes existent, permettant la correctionnalisation d'un crime (par le tribunal correctionnel) ou la contraventionnalisation d'un délit (par le tribunal de police).

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de gerechtelijke achterstand tegen te gaan door te voorkomen dat sommige procedures inzake regeling van rechtsgebied moeten worden toegepast.

De procedures die dank zij dit wetsvoorstel zouden worden voorkomen, krijgen toepassing wanneer het Hof van Cassatie uitspraak moet doen over een bevoegdheidsconflict omtrent de vraag of de feitenrechter bij wie een strafbaar feit is aangebracht zonder dat vooraf verzachtende omstandigheden zijn erkend, zich al dan niet bevoegd kan verklaren op grond van het feit dat de verzachtende omstandigheden het mogelijk maken een misdraad correctioneel te behandelen dan wel een wanbedrijf om te zetten in een overtreding.

De indiener stelt daartoe voor de feitenrechter bij wie de zaak aanhangig wordt gemaakt, te machtigen zichzelf terzake bevoegd te verklaren als hij van oordeel is dat er verzachtende omstandigheden zijn, waardoor het mogelijk wordt een misdraad correctioneel te behandelen (door de correctionele rechtbank) dan wel een wanbedrijf om te zetten in een overtreding (die dan voor de politierechtbank komt).

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes a subi sa dernière modification importante suite au vote de la loi du 11 juillet 1994 sur l'accélération et la modernisation de la justice pénale.

Les nouvelles dispositions y insérées à l'époque ont permis au ministère public de citer ou de convoquer directement un prévenu devant le tribunal correctionnel ou de police en indiquant les circonstances atténuantes ou la cause d'excuse dont il pourrait bénéficier, lui octroyant ainsi un pouvoir de correctionnalisation des crimes et de contraventionnalisation des délits.

Ce fut une avancée remarquable dans le cadre de la lutte contre l'arriéré judiciaire puisqu'elle a mis fin, du point de vue du nombre d'affaires où des crimes étaient visés, à la saisine quasi formelle de la chambre du conseil qui était, à l'époque, la seule instance compétente pour opérer la correctionnalisation et renvoyer ainsi lesdits crimes devant le tribunal correctionnel.

À l'heure actuelle, la lutte contre l'arriéré judiciaire et la volonté d'amélioration constante de l'efficacité de notre justice sont, tout autant qu'hier, à l'ordre du jour.

La présente proposition a pour objet, par l'insertion de deux nouveaux articles dans la loi du 4 octobre 1867 précitée, d'éviter l'application de la procédure de règlement de juges (articles 645 à 647 du Code judiciaire) qui survient fréquemment dans le cadre des ordonnances de renvoi des chambres du conseil omettant de viser les circonstances atténuantes alors que l'inculpé est poursuivi pour crime.

En effet, dans ce cas, si l'erreur n'est pas décelée au niveau des juridictions d'instruction, le tribunal correctionnel, ou la cour d'appel saisi n'aura d'autre choix que de renvoyer l'affaire devant la Cour de cassation qui devra appliquer la procédure de règlement de juges et renvoyer l'affaire devant la chambre des mises en accusation afin que cette dernière vise les circonstances atténuantes et resaisisse une juridiction de fond.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden werd voor het laatst ingrijpend gewijzigd ingevolge de goedkeuring van de wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende de versnelling en de modernisering van de strafrechtspleging.

De toentertijd ingevoegde nieuwe bepalingen maken het mogelijk dat het openbaar ministerie een beklagde rechtstreeks voor de correctionele rechtbank dan wel voor de politierechtbank kan dagvaarden of oproepen, met mededeling van de verzachtende omstandigheden of de reden van verschoning die op de beklagde van toepassing kunnen zijn. Op die manier krijgt het openbaar ministerie de bevoegdheid de misdaden correctioneel te behandelen en de wanbedrijven om te zetten in een overtreding.

Een en ander betekende een grote stap voorwaarts in de bestrijding van de gerechtelijke achterstand. In de zaken waarin misdaden voorkwamen, werd aldus een einde gemaakt aan de bijna automatische aanhangigmaking bij de raadkamer, indertijd de enige instantie die bevoegd was om tot correctionalisering over te gaan en om die misdaden voor de correctionele rechtbank te brengen.

Vandaag zijn de wegwerking van de gerechtelijke achterstand en de vaste wil om de rechtsbedeling te blijven verbeteren nog altijd, net als in het verleden, prioritaire aandachtspunten.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe in de voornoemde wet van 4 oktober 1867 twee nieuwe artikelen in te voegen, met de bedoeling te voorkomen dat de procedure inzake regeling van rechtsgebied (artikelen 645 tot 647 van het Gerechtelijk Wetboek) moet worden toegepast; die procedure komt vaak voor bij beschikkingen tot verwijzing van de raadkamer, waarbij geen melding wordt gemaakt van verzachtende omstandigheden ingeval de beklagde wegens een misdaad wordt vervolgd.

Zo die vergissing niet wordt opgemerkt door het onderzoeksgerecht, zal de correctionele rechtbank of het hof van beroep waarbij de zaak aanhangig wordt gemaakt, niet anders kunnen dan de zaak naar het Hof van Cassatie door te verwijzen. Dat Hof zal dan de procedure inzake regeling van rechtsgebied moeten toepassen en de zaak doorverwijzen naar de kamer van inbeschuldigingstelling, zodat die kamer de verzachtende omstandigheden kan vaststellen en de zaak opnieuw bij een feitenrechter aanhangig kan maken.

Dans la pratique, on constate que ce type d'incident survient fréquemment et constitue malheureusement, de par un simple oubli, une surcharge de travail et de procédure considérable.

De même, l'incident peut survenir en dehors de toute faute ou négligence des autorités judiciaires. Ainsi, un prévenu renvoyé du chef de tentative de vol qualifié pourrait, devant le juge du fond, avouer le vol réel d'un objet ce qui, dans ce cas, constitue un crime et dès lors, la procédure au fond serait irrégulière et bloquée.

À ce jour, les magistrats chargés de préparer les réquisitoires de renvoi à l'issue des instructions perdent un temps important pour éviter les risques multiples d'oublis de demandes de correctionnalisation de tous les crimes rencontrés dans le cours de la procédure.

En effet, il n'est pas inutile de rappeler que notre Code pénal nécessiterait un toilettage complet dans la mesure où il attribue la qualité de crime au faux en écritures et aux vols qualifiés sans violence qui sont, depuis de très nombreuses années, toujours correctionnalisés par la Chambre du Conseil ou, depuis 1994, par le ministère public.

Un article publié dans le *Journal des tribunaux* et signé de la main de Gustave Steffens, maître de conférence à l'université de Liège, a dès lors attiré l'attention de l'auteur de la présente proposition. En effet, celui-ci préconise une solution, en vue d'éviter les difficultés exposées ci-avant, qui devrait rencontrer l'assentiment général.

Celle-ci vise simplement à introduire deux nouveaux articles dans la loi sur les circonstances atténuantes permettant au juge du fond, si les circonstances atténuantes n'ont pas été visées antérieurement, d'admettre celles-ci, et ce tant devant le tribunal correctionnel que devant le tribunal de police ainsi qu'en degré d'appel.

En effet, dans l'attente du toilettage complet du Code pénal, cette solution paraît la plus heureuse dans la mesure où, à l'heure actuelle, il est impossible de modifier la loi par l'insertion d'une disposition générale précisant que le tribunal correctionnel est compétent pour tous les crimes à l'exception des plus graves qui relè-

Dergelijke incidenten doen zich in de praktijk vaak voor. Die loutere vergetelheid leidt jammer genoeg tot werkoverlast en tot een omslachtige procedure.

Zo'n incident kan zich overigens ook voordoen zonder dat de juridische instanties fouten maken of slordig handelen. Zo zou een beklaagde die wordt doorverwezen wegens poging tot gekwalificeerde diefstal, vervolgens voor de feitenrechter een echte diefstal van een voorwerp kunnen bekennen, wat dan een misdaad is. Op grond van een en ander wordt die procedure ten gronde onregelmatig en moet ze worden stopgezet.

De magistraten die belast zijn met de voorbereiding van de vorderingen tot doorverwijzing na afloop van het onderzoek, verliezen thans veel tijd omdat ze de talrijke risico's moeten zien te voorkomen dat er vergetelheden opduiken bij de aanvragen tot correctionalisering van alle misdaden die bij de procedure aan het licht zijn getreden.

Het is al vaker gezegd dat ons Strafwetboek volledig zou moeten worden «opgeschoond». In dat Wetboek worden valsheid in geschrifte en gekwalificeerde diefstal zonder geweldpleging immers als misdaden bestempeld, ofschoon de raadkamer ze al jarenlang naar de correctionele rechtbank doorverwijst (sinds 1994 gebeurt dat door toedoen van het openbaar ministerie).

De indiener van dit wetsvoorstel werd op dat knelpunt geattendeerd door een artikel van Gustave Steffens, lector aan de *Universiteit de Liège*, in het *Journal des tribunaux*. In dat artikel reikt de heer Steffens een oplossing aan om de hierboven geschetste moeilijkheden uit de wereld te helpen. Die oplossing kan wellicht op algemene instemming rekenen.

Ze komt er gewoon op neer dat in de wet op de verzachtende omstandigheden twee nieuwe artikelen worden ingevoegd, op grond waarvan de feitenrechter in geval de verzachtende omstandigheden niet vooraf zijn vastgesteld, die toch zou mogen erkennen. Die regeling zou van toepassing zijn in de correctionele rechtbank, de politierechtbank en in hoger beroep.

In afwachting van een integrale «fatsoenering» van het Strafwetboek lijkt die oplossing de meest aangewezen weg. Op dit ogenblik is het immers onmogelijk om de wet te wijzigen via de invoeging van een algemene bepaling op grond waarvan de correctionele rechtbank bevoegd zou worden gemaakt voor de berechting van

vent de la Cour d'assises puisqu'en effet, cela devrait entraîner une modification de l'article 150 de la Constitution qui n'a pas fait l'objet d'une déclaration de révision.

Thierry GIET (PS)

alle misdaden, met uitzondering van de meest zwaarwegende, die dan voor het hof van assisen zouden komen. Een en ander vereist immers een wijziging van artikel 150 van de Grondwet, maar dat artikel is niet opgenomen in de lijst van de artikelen die voor herziening vatbaar zijn verklaard.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un article *3bis*, rédigé comme suit, est inséré dans la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes:

«Art. *3bis*. — Lorsque le juge du fond constate, y compris au cours du délibéré, qu'il est saisi d'un crime qui n'a pas été correctionnalisé, il peut néanmoins s'estimer compétent s'il considère qu'il y a lieu d'admettre des circonstances atténuantes justifiant de ne prononcer que des peines correctionnelles.».

Art. 3

Un article *5bis*, rédigé comme suit, est inséré dans la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes:

«Art. *5bis*. — Lorsque le juge du fond constate, y compris au cours du délibéré, qu'il est saisi d'un délit qui n'a pas été contraventionnalisé, il peut néanmoins s'estimer compétent s'il considère qu'il y a lieu d'admettre des circonstances atténuantes justifiant de ne prononcer que des peines contraventionnelles.».

Le 12 octobre 2005

Thierry GIET (PS)

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden wordt een artikel *3bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. *3bis*. — In geval de feitenrechter, ook tijdens de beraadslaging, vaststelt dat een bij hem aanhangig gemaakte misdaad niet correctioneel hoeft te worden behandeld, kan hij zich desalniettemin bevoegd verklaren als hij van oordeel is dat verzachtende omstandigheden voorhanden zijn die kunnen worden erkend als een grond om alleen correctionele straffen uit te spreken.».

Art. 3

In dezelfde wet wordt een artikel *5bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. *5bis*. — In geval de feitenrechter, ook tijdens de beraadslaging, vaststelt dat een bij hem aanhangig gemaakt wanbedrijf niet als een overtreding hoeft te worden behandeld, kan hij zich desalniettemin bevoegd verklaren als hij van oordeel is dat verzachtende omstandigheden voorhanden zijn die kunnen worden erkend als een grond om alleen een straf wegens een overtreding uit te spreken.».

12 oktober 2005